

De programma-aanpak voor kinderen met ernstige leesproblemen

In deze brochure wordt de Programma-aanpak beschreven die ingezet kan worden voor kinderen die m.b.t. dyslexie uitbehandeld zijn. Deze kinderen hebben een groot aantal behandelingen gekregen, maar blijken niet 'bij' te zijn gekomen of zijn zelfs nauwelijks vooruitgegaan. Soms gaat het om groep-6-kinderen die na behandeling niet verder gekomen zijn dan niveau M3 of E3. Deze kinderen krijgen lang niet altijd nazorg van het behandelinstituut.

De programma-aanpak kan voor die kinderen ingezet worden, maar ook voor kinderen zonder een dyslexie-diagnose die ook onvoldoende vooruitgaan.

Het gaat dus om kinderen met ernstige leesproblemen die meestal in groep 6 zitten en weinig ontwikkeling laten zien op het gebied van de leesvaardigheden.

De onjuist benadering van deze kinderen

Sommigen, o.a. Vernooij, stellen dat het weinig zin heeft om kinderen die na begeleiding nog steeds stagneren in hun ontwikkeling en al 9 jaar zijn, nog verder te begeleiden. Dat zou geen nut hebben. Eigenlijk komt het erop neer dat men deze kinderen dan aan hun lot overlaat.

De denkfout

De denkfout van het niets meer doen vanaf een bepaald moment is dat men er vanuit gaat dat er niets te bedenken is dat zinvol is voor deze kinderen. Bovendien denkt men nog te beperkt t.a.v. het lezen omdat men het nut voor het racelezen voor ogen heeft.

Redzaamheidslezen als invalshoek

Bij het redzaamheidslezen gaan we er vanuit dat als deze kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan het niet het meest belangrijke is dat zij snel kunnen lezen, maar dat ze in staat zijn de woorden die ze in het voortgezet onderwijs tegen kunnen komen, kunnen decoderen/ontsleutelen. Dat betekent dan ook dat die woorden aangeboden moe-

ten worden en dat de kinderen moeten leren hoe je die woorden aan kunt pakken. Voor de resterende periode dat een kind op school is moet er een programma gemaakt worden. Daarom heet deze aanpak de programma-aanpak. Het gaat dus niet meer om de vraag of ze een niveau beheersen, maar het gaat erom dat ze kennis hebben gemaakt met die woorden.

Er zijn 3 manieren om een programma-aanpak te maken

1. De grofweg opzet
2. De variant
3. De woordbeeldopzet

Hoe maak je zo'n programma?

Het eerste dat je moet bepalen is wat het doelniveau van het kind is. Als het gaat om een kind waarvan men een VWO/HAVO/VMBO-T uitstroom verwacht, dan is het einddoel M8.

Als men verwacht dat het kind uit zal stromen naar een meer praktische opleiding dan is het doelniveau E6.

A. De grofwegopzet

A.1 Bepaal voor het kind het beheersingsniveau. U (de leerkracht) kunt bijvoorbeeld vaststellen dat het kind M5 beheerst.

A.2 Bepaal het doelniveau, bijvoorbeeld M8. Als het beheersingsniveau M5 is en het doelniveau M8 dan moet het kind nog oefenen op de niveaus E5, M6, E6, M7, E7 en M8. Dat zijn 6 niveaus.

A.3 Bepaal hoeveel schoolweken het kind nog op de basisschool aanwezig is. Als het kind nu halverwege groep 6 zit dan heeft het nog 100 weken te gaan: $20+40+40$.

A.4. Maak nu een wekenplan voor die 100 weken. $100: 6$ (niveaus) = 16 weken per niveau.

De planning is dan:

- Week 1 t/m 16: oefenen op E5
- Week 17 t/m 32 oefenen op M6
- Week 33 t/m 48 oefenen op E6

Enz.

A.5 Zoek nu de oefenstof per week uit en noteer dat in een planningsoverzicht. Als u werkt met de DMT-oefenmap is dat heel makkelijk te plannen, nl:

De planning is dan:

- Week 1 t/m 16: oefenen op E5: leeskaart 292-329
 - Week 17 t/m 32 oefenen op M6: leeskaart 330-356
 - Week 33 t/m 48 oefenen op E6: leeskaart 357-380
- Enz.

B. De variant

Ga te werk zoals bij A, maar geef dan concreet per week de kaartnummers aan.

Bijvoorbeeld: een kind moet nog 100 weken naar school en moet nog 6 niveaus oefenen.

Daarbij gaat het om kaart 292-424. Dat zijn 132 kaarten, dus 1 of 2 kaarten per week.

- Week 1: leeskaart 292
- Week 2: leeskaart 293 en 294
- Week 3: leeskaart 295

Enz.

C. De Woordbeeldopzet

In het voorafgaande ging het om het oefenen van gehele niveaus. D.w.z. alle leeskaarten bij er voor een bepaald niveau zijn. Dus alle kaarten van E6 worden dan in de

Week 1 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 254, 255, 304
Week 2 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 306, 307, 333
Week 3 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 334, 337, 338
Week 4 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 343, 344, 372
Week 5 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 373, 381, 382
Week 6 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 383, 384, 385
Week 7 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 386, 387, 388
Week 8 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 389, 390, 391
Week 9 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 392, 393, 394
Week 10 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 395, 396, 397
Week 11 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 398, 400, 401
Week 12 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 402, 403, 404
Week 13 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 405, 406, 407
Week 14 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 408, 409, 410
Week 15 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 411, 412, 413
Week 16 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 414, 415
Week 17 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 416, 417
Week 18 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 418, 419
Week 19 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 420, 421
Week 20 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 422, 423

planning opgenomen. Het kan ook gericht. Dan heeft men eerst een onderzoek gedaan met een woordbeeldautomatiseringstoets, waarmee alle woorden specifiek kunnen worden onderzocht.

Dan worden in het programma alleen de problematische woorden opgenomen. Zoals in het onderstaande voorbeeld is te zien:

Week 1 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 30, 31, 32
Week 2 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 104, 105, 106
Week 3 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 182, 125, 126
Week 4 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 127, 142
Week 5 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 153, 165
Week 6 loopt van	t/m.....	Oefen leeskaart: 171, 172

Voor de motivatie is het belangrijk dat het kind zijn ontwikkeling kan volgen op een volgblad van een Werkboek

Gedaan in de week van:	tot	Zo ging het:
Oefenbladen:		Dit ging goed:
Leesboekje:		Dit vind ik nog moeilijk:
Gedaan in de week van:	tot	Zo ging het:
Oefenbladen:		Dit ging goed:
Leesboekje:		Dit vind ik nog moeilijk:
Gedaan in de week van:	tot	Zo ging het:
Oefenbladen:		Dit ging goed:
Leesboekje:		Dit vind ik nog moeilijk:

Tijdens de oefenweken worden de woorden geoefend volgens de aanpak die bijvoorbeeld beschreven is in de handleiding bij de DTM-oefenmap.

Een basisregel is wel dat een oefenblad altijd eerst een keer wordt voorgelezen (leerkracht, groepsgeenoot, ouder).

Aanvullende werkvormen

Behandeling blad uit de DMT-oefenmap

- Stap 1. De begeleider heeft 15 woorden op een kopietje van de woordenkaart, tekstkaart of leesboekje onderstreept.
- Stap 2. Het kind schrijft die woorden over.

- Stap 3. Het kind leest voor wat er is overgeschreven. Bij fout gelezen woorden schrijft begeleider dat woord ook nog weer even duidelijk op het/een blad en wordt dat nog even extra gelezen.

- Stap 4. Het kind leest nu het blad/de pagina.

- Stap 5. Het kind leest nu het blad (woordblad, of zinsblad of leesboekpagina) Daarbij wordt de herhaalde zinsmethode toegepast. Dat gaat als volgt: Het kind leest een woord fout. Dan wordt dat woord besproken en dan herhaalt zij die hele zin nog eenmaal net zolang tot die zin helemaal goed is.

Toegepaste letterkennis

Deze oefenvorm is gekozen omdat veel kinderen de losse letters wel kennen, maar bij het lezen toch andere letters lezen dan er staan.

Vorm 1:

- Het kind zet onder de eerste letters van alle woorden van een tekst een streep.
- Daarna leest het kind alleen die eerste letters.
- De tekst wordt gelezen.

Vorm :2

- Het kind leest de tekst/rij woorden en iedere keer als zij van een woord een deel fout leest, zet de begeleider daar een streepje onder en spoort haar aan bij dat woord goed te kijken.
- Het kind leest alleen de onderstreepte klanken of letters.
- Het kind leest de hele tekst/rij woorden nog een keer.

100% beheersing

Dit is een vorm van herhaald lezen met als doel de automatisering te stimuleren.

- De begeleider leest de tekst (10 zinnen of de rij woordjes (20 losse woorden) voor en het kind leest op een kopietje daarvan onderstreept met een potlood mee.
- Dan leest zij/hij de tekst/woordrij.
- Iedere keer wordt gestopt bij een fout gelezen woord en wordt het woord besproken. Zet die woorden eventueel op een vel papier om ze nog eens extra te kunnen oefenen.
- Dit gaat net zo lang door tot zij de tekst helemaal 100% goed kan lezen.

Werkboek van:

volgblad nr.

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk:

Gedaan in de week van: tot Zo ging het:
Oefenbladen: Dit ging goed:
Leesboekje: Dit vind ik nog moeilijk: